

AŇOJ!

Dusan Pálka

*Pravda, drahý to není! Ale stojí to nekřesťanský peníze!
Het is inderdaad niet duur, maar het is geen christelijke prijs!*

Ledenbrief van de

Vereniging Vrienden Nederland - Tsjechië & Slowakije

COLOFON

Bestuur:

A. Hoogstad voorzitter
Antoniuslaan 33, 3341 GA Hendrik Ido Ambacht
Tel. 078-6 81 26 03

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer secretaris
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag
Tel. en fax 070-3 25 86 79

A. den Boogert penningmeester
Postgiro rek.nr. 379543 t.n.v.
Ver. Vrienden Nederland-Tsjechië & Slowakije
Tel. en fax 010-4 20 55 81

mevr. M. van Dorst	G.P.A. Schöpping
G. Molenaar	mevr. H. Sugito
C. Oostveen	J. Vrijhof

Redactie Ledenbrief:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer tel. en fax 070-3 25 86 79
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

Mevr. H. Sugito	J. Vrijhof
J. Sugito	J.F.E. Wallin
mevr. J. van Unnik	

Ledenadministratie:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

GSM (Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek):

Hans Wallin (voorzitter) tel. 070-3 27 87 06
Prins Bernhardlaan 21, 2264 CA Leidschendam

Wim Brandse
Jacques de Coo

Afdelingen:

Amsterdam: K.L. Thio	tel. 020-6 79 14 23
Rotterdam: A. den Boogert	tel. 010-4 20 55 81
Den Haag : L.M.A. Marcus	tel. 070-3 56 04 88

V.N.T.S.-Filmdienst:

K.L. Thio tel. 020-6 79 14 23
Van Baerjestraat 59, 1071 AR Amsterdam

Info Stedenbanden:

J.M. van Gastel tel. 070-3 90 11 90

Info Reisdienst:

A. Hoogstad tel. 078-6 81 26 03

ISSN 1383-0899

De VNTS heet haar **nieuwe leden** van harte welkom!

9/5 Gemeente Barneveld (donateur)
13/5 De heer C. Dieters, Groningen
15/5 Mevr. M. Lamens, Brielle
20/5 Mevr. N. Engelen, Tiel
24/5 Fam. G.A. van der Burg, Den Haag
28/5 Fam. L.J. Heetebrij, Naarden
28/5 Mevr. O. Březinová, Hilversum
29/5 Fam. D. Baas, Amsterdam
6/6 Fam. J.A. Koelemij, Nagele

Leden en donateurs ontvangen gratis het verenigingsblad 'AHOJ'.

Uit het huishoudelijk reglement:

Lidmaatschap

Aanmelding als lid/donateur van de vereniging kan uitsluitend geschieden door een aanmeldingsformulier geheel ingevuld en ondertekend aan het bestuur te doen toekomen.

Zodra de contributiebetaling door het bestuur is ontvangen, ontvangt het lid een lidmaatschapskaart voor het lopende verenigingsjaar.

De leden zijn verplicht de contributie over enig jaar voor 1 maart van dat jaar te voldoen op een door het bestuur aangegeven wijze.

Specialist in Tsjechië

Stationsstraat 25
9482 TX TYNARLO/Holland
Tel. 0592-543300
telefax: 0592-542767

Verhuur van luxe touringcars, binnen- en buitenland. Cultuur-, Educatie- en Communicatiereizen

VAN DE VOORZITTER

Het is verkiezingstijd. Gisteren in Israël, morgen, 31 mei in Tsjechië, binnenkort in Rusland en over enkele maanden in de Verenigde Staten.

De kiezer mag zich uitspreken en bepalen wie er zal regeren. Maar eerst komen de kopstukken van de partijen aan het woord, zij voeren, zoals dat heet, campagne. Om campagne te voeren moeten er thema's zijn, onderwerpen waarover verschillende opvattingen bestaan. Die verschillen zo breed mogelijk uitmeten zodat de kiezer, die niet zo genuanceerd denkt, kan kiezen. Later, na de verkiezingen blijken de marges dan toch maar klein te zijn, zodat de compromissen binnen handbereik liggen.

Wat zijn de verkiezingsslogans in Tsjechië? Eerlijk gezegd weet ik dat niet. Toch nog vergeten, toen wij er kort geleden waren, ernaar te informeren.

Wel lees ik in de pers dat de relaties met Duitsland door de bekende problemen nog steeds belast zijn. Die tegenstellingen stammen uit de laatste wereldoorlog. Er is geen vergelijk mogelijk zolang iedere partij uitsluitend het eigen gelijk proclameert.

Economisch gaat het bijzonder goed in Tsjechië. Een grotere economische groei dan waar ook in Europa. Een financieel gezonde overheidshuishouding, geen staatsschuld! De belastingen zijn er laag.

De gemiddelde Europeaan levert bijvoorbeeld van iedere verdiende 100 gulden er 40 bij de overheid in, de Nederlander 60 (wat zijn wij trots op dit record), de Tsjech slechts 26.

De economische groei is de laatste 3 jaar 5 à 6%. De werkloosheid nog geen 3%. Alleen de inflatie is aan de hoge kant: 9% en er was in 1995, als gevolg van de economische opleving een tekort op de handelsbalans.

Bijna alle indicatoren staan gunstig. De internationale pers spreekt van een, vergeef mij de uitdrukking, Wirtschaftswunder. Ik had graag een Nederlands equivalent hiervoor gevonden.

Men voorspelt dat de ODS (Burgerforum) van premier Klaus aan de leiding zal blijven, dat de Sociaal Democraten vooruit zullen gaan, nu de partij intern orde op zaken heeft gesteld en dat de Communisten mede als gevolg daarvan geen winst zullen boeken, zoals zij dat in de buurlanden Polen en Hongarije wel gedaan hebben.

Enfin, wanneer u dit leest, mag u nagaan in hoeverre ik een waarzeggende geest heb.

Arie Hoogstad

Het maandelijks uitgeven van de Ledenbrief kost de VNTS een flinke duit. Door advertenties kunnen wij deze kosten drukken en u bereikt daarmee een gericht publiek in een oplaat van ± 750 exemplaren. Onderstaand onze tarieven:

* 1/16 pag.	* f 16,50;	* 5 nrs.	* f 80,=;	* 10 nrs.	* f 155,=
* 1/8 "	* f 22,--;	* " "	* f 105,=;	* " "	* f 205,=
* 1/4 "	* f 33,--;	* " "	* f 160,=;	* " "	* f 315,=
* 1/2 "	* f 55,--;	* " "	* f 265,=;	* " "	* f 510,=
* hele pag.	* f 93,50;	* " "	* f 450,=;	* " "	* f 850,=

Voor nadere inlichtingen: Secr. V.N.T.S., Nieuwendamlaan 274, 2547 JR DEN HAAG. Tel. 070-3258679.

VAN DE REDACTIE

Aanvankelijk zag het er maar somber uit; er was slechts heel weinig kopij voorhanden op onze redactievergadering. Die vergadering was derhalve van korte duur.

Toch kwam er via fax en post nog het een en ander binnen en het resultaat is warempel niet slecht.

Er is "Nieuws van de stedenbanden" en een dikke knipselmap, zelfs in drie soorten. In de "knipseltjes" een bericht over een gedicht. Dit gedicht werd ons door Marijke toegezonden en is bij "Onze boekenplank" te lezen.

Het "portret" gaat nu eens niet over iemand maar over "iets".

Bij "Van en over - diversen" een lijvig kranteartikel; om te lachen en te huilen.

Hans Wallin schrijft over zijn ontdekking van moderne klassieke muziek en Marijke zet vijf nieuwe boeken op de plank.

Van het verslag van Theater Maatwerk, gespeeld door geestelijk gehandicapte kinderen, hebben we een volle pagina overgenomen.

Voorts is er een nieuwe advertentie van Jazyk vertalingen en cursussen.

Er is dan toch nog een lezenswaardige 'AHOJ' geproduceerd, dachten wij.

Hennie van der Burg

NIEUWS VAN DE STEDENBANDEN

Op 15 augustus a.s. zal het vijf jaar geleden zijn dat de band tussen Harderwijk en Znojmo officieel in een verdrag werd vastgelegd. In het onlangs door het Comité Harderwijk-Znojmo uitgegeven jaarverslag 1995 wordt dit aanstaande lustrum gecomemoreerd en tevens vastgesteld dat de in het

verdrag aangegeven opzet een positieve invulling heeft gekregen, al zijn er ook onderdelen waar de contacten nog niet optimaal lopen. Het Comité wil in 1996 vooral aan die punten extra aandacht gaan besteden.

In het jaarverslag passeert tal van activiteiten de revue. Een aantal daarvan is al eerder in 'Ahoj' vermeld, na ontvangst van de Nieuwsbrief Stedenband Harderwijk-Znojmo, die in het afgelopen jaar twee keer werd verspreid. Hier wordt nu nog even genoemd het bezoek van de nieuwe burgemeester van Znojmo, Pavel Balík, met echtgenote en een van zijn wethouders, Oto Mašek, aan de Gelderse zusterstad in november jl.

Behalve Harderwijk heeft Znojmo nog vier partnersteden, maar geen van de jumelages loopt zo goed als die met Harderwijk, zo is het oordeel van de Tsjechische bestuurders. Die zich dan ook erg blij en tevreden toonden met deze stedenband. Burgemeester Balík zei het zo: "De ontwikkeling in de Tsjechische maatschappij gaat langzaam, maar zeker. De contacten met Harderwijk verruimen de manier waarop Znojmo tegen zaken aankijkt en er worden veel praktische zaken besproken die direct een positief effect kunnen hebben op tal van problemen die de stad aanpakt".

Tijdens een informele bijeenkomst aan het eind van het bezoek liet burgemeester Balík nog weten vooral onder de indruk te zijn gekomen van de manier waarop in Harderwijk de stadsontwikkeling wordt aangepakt. Heel boeiend vond hij ook de wijze waarop de burger betrokken wordt bij beslissingen van gemeentewege.

Eerder in het jaar was een delegatie van bouwbedrijf Pozemní Stavby uit Znojmo in Harderwijk geweest voor een bezoek aan een onderdeel van de stadsontwikkeling daar, de in aanbouw zijnde nieuwbouwwijk Drielanden. De Tsjechen waren vol bewondering voor wat ze zagen

verrijzen. Maar ook waren ze een beetje jaloers. De directeur van Pozemní Stavby vertelde waarom en wees er op dat in Tsjechië na de omwenteling van 1989 amper nog nieuwe huizen worden gebouwd. Alle aandacht gaat uit naar het herstellen van oude panden. Bij nieuwbouw van woningen is de financiering het grote struikelblok.

Tot 1989 was dat een zaak van de overheid, daarna niet meer. Renovaties en aanpak van de verwaarloosde infrastructuur slokten de beschikbare middelen op. Bouwondernemingen of particulieren moeten zelf voor het geld voor woningbouw zorgen. Hypotheken zijn duur, moeilijk te krijgen en de tijd voor afbetaling is kort. Weinig mensen kunnen het benodigde geld ophoesten. De woningnood is groot en inwoning heel gewoon. De bezoekers uit Znojmo beschouwen die grote woningnood zelfs als een tijdbom onder het systeem, zo lieten ze hun gastheren weten.

Minder problematisch is de sport. Twee jaar geleden werd door Harderwijkers begonnen met de introductie van het oer-Nederlandse korfbal in de partnergemeente. Bij schooluitwisselingen kunnen de leerlingen op dit terrein nu de krachten meten. In 1996 wil men Znojmo laten kennismaken met wéér een daar nog onbekende sport, namelijk waterpolo. De eerste afspraken daarover zijn al gemaakt, zo vermeldt het jaarverslag.

Brielle-Havlíčkův Brod

Ook het Havlíčkův Brod-Brielle Comité stuurde het jaarverslag 1995. Daarin de conclusie dat de contacten geleidelijk veranderen en van afhankelijkheid evolueren naar steeds meer gelijkwaardigheid. Dat gaat ook de inhoud van de jumelage en daarmee de uitwisselingen beïnvloeden, schrijft het Comité, om er aan toe te voegen dat van beide zijden men dan ook een aanzet tot andere contacten zal moeten geven, waarbij logischerwijs de vriendschapsbanden voorop blijven staan.

De herdenking van 10 jaar jumelage was in het verslagjaar het absolute hoogtepunt. In mei reisde een grote groep mensen uit Vierpolders, Zwartewaal en Brielle zelf naar Havlíčkův Brod voor de viering aldaar (in september a.s. doet men het in Brielle nog eens over, zie 'Ahoj' nr. 118). Het Brielse vocaal ensemble Musiq' Amis en de volleybalclub Voorne droegen het nodige bij aan het gebeuren, er werd een gezamenlijke tentoonstelling van kunstenaars uit de beide partnersteden gehouden en de gemeente Brielle bood een aantal bomen aan, die in een laan in Havlíčkův Brod werden geplant.

Tehuis in Merklín

Het volgende bericht heeft niets met de stedenband van Brielle met Havlíčkův Brod te maken maar het is wel aardig. Dit bericht gaat over een actie die dicht bij Brielle, namelijk in Rockanje, is begonnen en werd toegezonden door de familie Spoon.

Anderhalf jaar geleden nam de jeugd van de Gereformeerde Kerk in Rockanje het initiatief om iets te gaan doen voor verstandelijk gehandicapte kinderen in Merklín (tussen Plzen en Domažlice). Er kwam een Werkgroep Merklín en die slaagde er in scholen en verenigingen uit de regio Voorne warm te maken voor het plan. Wat de aanleiding was iets in Merklín te gaan doen valt niet uit het bericht op te maken. In elk geval wisten de initiatiefnemers dat er behoefte aan hulp was.

De actie is een groot succes geworden, mede omdat het lukte ook kerken in Epe en Apeldoorn erbij te betrekken. Uiteindelijk werd het mooie bedrag van f 180.000,- bij elkaar gebracht.

Dank zij alle gulle gevers kon het kindertehuis in april jl. geopend worden, wat met de nodige festiviteiten gepaard is gegaan. Vertegenwoordigers uit Rockanje, Apeldoorn en Epe waren er bij, tezamen met hoogwaardigheidbekleders van de Tsjechische staat en van de kerk. Zij zagen een schitterend huis, mooier dan men durfde hopen bij het begin van de actie. Na nog wat afrondende werkzaamheden zullen de kinderen, voor wie het allemaal gedaan is, hun kamers ren, kunnen betrekken.

Jan van Gastel

* * * * *

VAN DE LEDEN

Het knipsel dat ons werd gezonden door *mevrouw G. Spoon uit Brielle* is verwerkt bij het "Nieuws van de Stedenbanden".

Het "Fluwelen zesjarenplan" dat wij van de heer *A. Máčel uit Den Haag* ontvingen, kunt u terugvinden bij "Van en over - diversen".

* * * * *

VAN EN OVER TSJECHIË EN SLOWAKIJE

UIT DE KNIPSELMAP

Een verblijf in Tsjechië heeft als leuke bijkomstigheid het kunnen aanschaffen van de in 'Ahoj' al eerder genoemde weekbladen Prague Post en Prager Zeitung. Gemaakt in het land zelf, gericht op voorlichting aan (ook) niet-Tsjechen, zonder dat daarbij gekeken is door het brilletje van de bijv. Nederlandse correspondent. Van die correspondenten, die trouwens tenminste voor een deel niet meer in Praag gevestigd zijn en Tsjechië en Slowakije er op zijn best nu maar "bij doen", wordt steeds minder vernomen en het was dus goed deze maand de genoemde bladen uit Praag te kunnen gebruiken. Via een op de Prager Zeitung genomen abonnement zal het de komende tijd toch mogelijk zijn de knipselmap gevuld te houden, hoop ik.

Gaan we eerst naar de Prager Zeitung van 2 mei jl., waarin enkele pagina's gewijd zijn aan verkeer en toerisme. In het eerste artikel wordt aandacht gegeven aan het aanstaande zomerseizoen. Vakantie 1996 wordt voor de Tsjechen duurder, heeft de krant geconstateerd na bestudering van een stapel kleurige reisbrochures. Prijsstijgingen van ver boven de 10% zijn normaal en met de boekingen voor de vakantie-paradijzen in de zon loopt het niet al te best. Veel kleine reisbureaus die de laatste jaren hun graantje waren gaan meepikken zullen dit niet overleven, zo vreest de schrijver van het stuk. Beter staat het er voor

wat de verhuurders van zomerhuisjes in eigen land of goedkoop nabij buitenland betreft. En als die te veel vragen wijkt men nog wat verder uit, naar optrekjes met bijbehorende tuin, beschikbaar bij familie of vrienden. Tsjechië zelf wordt - noodgedwongen - weer populair, aldus de krant.

Wie toch met het vliegtuig verderop wil, kan mogelijk later in het seizoen gebruik maken van de diensten van een nieuw op te richten chartermaatschappij, die ČSA concurrentie wil gaan aandoen. Volgens hardnekkige geruchten is het wachten alleen nog op de aankoop van vliegtuigen en dat zouden oudere machines van Russisch fabrikaat worden.....!

Ondertussen zit ČSA ook niet stil. Nieuwe vliegtuigen zijn in bestelling, de catering wordt grondig gewijzigd en in het kader van de algehele upgrading kunnen de passagiers binnenkort van echt porselein gaan eten. De firma Thun uit Karlovy Vary heeft het speciaal voor gebruik in de luchtvaart ontworpen en het is niet zwaarder dan de kunststofspullen die tot nu toe gebruikelijk zijn.

Nog meer ČSA

De Prager Zeitung heeft ook een groot vraaggesprek met Anton Jakubše, hoogste baas van České Aerolinie (ČSA) afgedrukt. Die glimt van trots over de winstcijfers 1995. 266 miljoen kronen was het batig saldo, nadat in de vorige jaren steeds alleen maar rode cijfers te zien waren geweest. President Jakubše wijst er op dat naast een toename van de vraag, kostenverlagingen van veel belang zijn geweest. De capaciteit van de vliegtuigen werd voor 66.6% benut. Het streven is snel op 70% te komen. Niet alleen door scherpere prijzen, maar vooral door verbetering van comfort en service. Jakubše zegt tegen de interviewer het mislukken van de samenwerking met Air France geen probleem te vinden. Momenteel wordt geprobeerd met het Amerikaanse Continental tot enige nieuwe vorm van samenwerking te komen en zo betere aansluitingen in de Verenigde Staten op de ČSA-vluchten Praag-New York tot stand te brengen. Ook in het Verre Oosten is men op zoek naar zo'n partner.

Uitbreidingsplannen heeft ČSA nog genoeg. Tussen nu en het jaar 2000 wil men tien nieuwe Boeings 737 kopen. Op de vraag: "waarom Boeing gekozen", antwoordt de ČSA-president dat het hier het wereldwijd meest gekochte vliegtuig betreft en dat de prijs gunstig is. Voor een relatief kleine maatschappij is het niet economisch veel verschillende typen vliegtuigen te hebben, voegt Anton Jakubše daaraan toe.

Čedok

Ook bij reisorganisatie Čedok stuurde de Prager Zeitung een verslaggever langs. Die eerst de geschiedenis van deze onderneming kort samenvat. Begonnen in 1920 als vennootschap met alle aandelen in handen van de staat. Ontdekker van de Joegoslavische kust als vakantiebestemming. Na de tweede wereldoorlog uitgebreid met een keten van hotels en 25 buitenlandse kantoren. Gegroeid tot 20.000 werknemers. Na 1989 werden eerst de hotels geprivatiseerd, later volgde de rest van de onderneming. Een zekere firma Unimex kocht 70% van de aandelen en de overige 30% kwam o.a. via de couponprivatisering bij kleine beleggers terecht.

De interviewer vraagt aan Čedok's marketingbaas Svatopluk Rada over de grote veranderingen die zich hebben voltrokken. Rada antwoordt dat die nog lang niet ten einde zijn. De arbeidsproductiviteit is sterk gestegen, maar moet nog beter worden. Het aantal werknemers zal circa 800 worden. De chef marketing weet dat de kwaliteit van de dienstverlening lang te wensen heeft overgelaten. Men heeft de bakens weten te verzetten, maar is nu in zware concurrentie verwickeld.

Op tien miljoen inwoners heeft Tsjechië nu 3000 reisbureaus. Volgens internationale normen kunnen er maar zo'n 300 een redelijk bestaan hebben, dus er zullen er veel verdwijnen. Rada hoopt dat Čedok de meeste van haar 90 kantoren kan handhaven door voortdurende inspanning, vooral op het gebied van de service. Door prijsverlagingen is het gelukt een groter deel van de markt in handen te krijgen. Voor 1996 mikt het bedrijf op een half miljoen klanten. Svatopluk Rada zegt te verwachten dat steeds meer reisbureaus zullen moeten ophouden met het ook zelf organiseren van reizen (optreden als tour-operator). Dat wijkt immers af van wat elders gebeurt. Voor Tsjechië ziet Rada plaats voor hoogstens 20 tour-operators. De overige bureaus zullen zich gaan beperken tot voorlichting en bemiddeling tegen provisie.

Ook over de toekomstige prijzen stelt de verslaggever een vraag. Moeten die niet omhoog omdat ze nu door de enorme concurrentie amper winstmogelijkheid bieden? Bij Čedok denkt men van wel. Het is onmogelijk de prijzen stabiel te houden bij gestaag aanhoudende inflatie. De wisselkoers van de kroon speelt daarbij ook een rol. Het toerisme naar het buitenland zal naar verwachting onder druk komen. Maar binnen de eigen landsgrenzen voorziet Svatopluk Rada nog een behoorlijke groei, ook door nog toenemende aantallen vakantiegangers vanuit andere landen. Al zal het voor een deel het beroepsreiswezen voorbijgaan. Via pensions en weekendhuisjes zullen veel baten in de strikt particuliere sector blijven vermoedt Rada, die echter niet twijfelt aan een goede toekomst voor Čedok.

Balnea

Tenslotte onthult Prager Zeitung ook nog een en ander over het reilen en zeilen van de eertijds zeer bekende kuurorganisatie Balnea. De sinds 1989 veranderde omstandigheden hebben dit gespecialiseerde reisbureau niet onberoerd gelaten. De monopoliepositie ging verloren, daarmee de situatie dat buitenlandse reisorganisaties voor reizen naar de kuuroorden vrijwel uitsluitend zaken deden met Balnea (en ook niet anders konden doen). Tegenwoordig werven de kuuroorden en de individuele hotels zelfstandig hun klanten. Vooral de vraag vanuit West Europa laat Balnea links liggen. De overgebleven 15 personeelsleden bemiddelen nog wel, zelfs in toenemende mate, voor cliëntèle vanuit veraf gelegen landen die per vliegtuig komen. Veel Arabieren

en inwoners van de voormalige Sovjet Unie vooral. Daarvoor wordt goed samengewerkt met ČSA en Čedok.

Het blijkt dat Karlovy Vary de meest favoriete plaats is onder de kuuroorden. Ruim tweederde van de buitenlanders wil daar naar toe. Daar is de beschikbare capaciteit, vooral wat logiesmogelijkheid betreft, nu onvoldoende, met name in de zomermaanden. Daarom probeert Balnea de gegadigden warm te maken voor de andere seizoenen en worden badplaatsen als Třeboň, Luhačovice, Jeseník en Lipová Lázně extra gepromoot.

Knipseltjes

Plannen om het in Příbor staande geboortehuis van de beroemde psychiater Sigmund Freud tot museum in te richten dreigen te mislukken vanwege financiële problemen. Het huis, gebouwd in 1812, is in privébezit gekomen en de gevraagde koopsom is voor de gemeente veel te hoog. Een inmiddels opgerichte Freud-vereniging is nu naarstig op zoek naar - vooral - buitenlandse sponsors.

Een Praagse collega van dr. Hans Renner, historicus aan de universiteit van Groningen, heeft in een Tsjechisch tijdschrift van 13 mei 1909 een gedicht ontdekt, geschreven door Jaroslav Hašek, de auteur van de welbekende "Lotgevallen van de brave soldaat Švejk". Op zich nog niet zo opzienbarend, maar het bleek te gaan om een gedicht over het Nederlandse koningshuis, nauwkeuriger gezegd over de geboorte van de latere koningin Juliana.

Het gedicht werd naar Hans Renner gestuurd, die het nu samen met collega prof. Doeko Bosscher in Nederlandse vertaling gaat publiceren. De titel: "Loflied op Holland en op de vreugdevolle bevalling van Koningin Wilhelmina".

■ Josef Lada maakte de tekeningen bij het gedicht van Jaroslav Hašek.

Het Nederlandse papierconcern KNP-BT gaat 80% van de aandelen in de Tsjechische onderneming Karton Morava kopen. Karton Morava heeft enkele fabrieken voor de fabricage van golfkartonnen verpakkingen waar in totaal 600 mensen werken. KNP-BT krijgt na Polen nu ook in de Tsjechische republiek flink wat productiecapaciteit in handen en meent daarmee een leidende positie in het voormalige oostblok te hebben verworven.

Slowakije gaat door met de bouw van kerncentrales. Op 16 april jl. werden contracten getekend voor de voltooiing van de eerste twee reactoren van de kerncentrale Mochovec. Het project gaat 26 miljard Slowaakse kronen kosten. De te sluiten leningen zullen door de Slowaakse regering worden gegarandeerd. Het werk moet in 1998-1999

gereed zijn en van regeringswege wil men zich inzetten voor de bouw van nog eens twee reactoren daarna.

Verder zijn er vergevorderde plannen voor verbetering van de kerncentrale in Jaslovsek Bohunice. Die zou uiterlijk in 1999 gereed moeten zijn en de centrale in overeenstemming brengen met alle internationale veiligheidsnormen. De kosten worden geraamd op 5½ miljard Slowaakse kronen.

Het beroemde hotel Pupp in Karlovy Vary wordt verbouwd en gemoderniseerd om het de kwalificatie vijfsterrenhotel te bezorgen. De daarvoor nodige werkzaamheden zullen nog twee jaar in beslag nemen nadat er al eerder drie jaar van allerlei aan het bijna 300 jaar oude gebouw is gesleuteld. Alles bij elkaar gaat dat 650 miljoen Tsjechische kronen kosten, terwijl een deel van het hotel tijdelijk buiten bedrijf zal zijn. Het leeuwedeel van de investering gaat op aan de aanleg van een ondergrondse parkeergarage en de bouw van een eigen zwembad. Bij een gemiddelde kamerbezetting van 75% denkt de directie de geïnvesteerde gelden in 10 jaar terugverdiend te hebben.

De politie van Praag heeft tijdens een omvangrijke controle vastgesteld dat op werkdagen gemiddeld 22% van de geparkeerde auto's ergens staat waar dat verboden is. Om deze chaos te bestrijden is een systeem ontworpen waarbij de binnenstad drie zones gaat kennen. In de groene zone mogen personenauto's maximaal zes uur blijven staan, afhankelijk van het betaalde parkeergeld. In de oranje zone is dat maar twee uur. Tenslotte de blauwe zone, die gereserveerd is voor vergunninghouders (bewoners en bedrijven). Die betalen voor hun parkeergenoet 1000 (bewoners), respectievelijk 50.000 kronen (bedrijven) per auto, per jaar.

De regeling zou na een korte proeftijd eind juni definitief moeten worden.

De stad Plzeň krijgt dit jaar van de Europese Unie in het kader van het Phare-milieuprogramma een half miljoen ECU. Het geld zal worden gebruikt voor de aanleg van een netwerk, dat de aanwezigheid van schadelijke stoffen in de stad gaat meten. Het geld is toegekend omdat volgens milieudeskundigen de uitstoot van schadelijke stoffen in Plzeň groter is dan in de industriegebieden van noord-Bohemen en noord-Moravië. Boosdoeners zijn naast het vele zware verkeer door de stad vooral de grote industrieën als Škoda, de papierfabriek en de brouwerij.

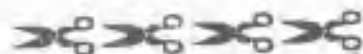
En tenslotte nog die advertentie in De Verzamelkrant. Voor een vijfdaase reis naar Tsjechië met bezoeken aan Praag en het stuwmeer van Orlik, maar vooral een dagje goud zoeken in Kestřany. Dat is "een van de weinige plekken in Europa waar het goud op een natuurlijke wijze wordt gevonden" en "het record staat op 15,2 gram gevonden goudstof" aldus de toelichting. Neem plastic schoentjes mee plus zwembroek, adviseert de reisorganisatie, die vooralsnog één reis in de aanbieding heeft.

Jan van Gastel

...

Uit de knipselmap

Excuses en nog eens excuses

Op de eerste dag van haar staatsbezoek aan Tsjechië, in maart, heeft de Britse koningin Elizabeth II haar verontschuldiging aangeboden voor de rol die Groot Brittannië in 1938 in München heeft gespeeld in het beleid van 'appeasement' jegens nazi-Duitsland.

In 1938 ging de toenmalige Britse premier, Neville Chamberlain, in het verdrag van München akkoord met de Duitse bezetting van het Sudetenland, de door etnische Duitsers bewoonde grensgebieden van het toenmalige Tsjecho-Slowakije. Het verdrag, dat behalve door Hitler en

Chamberlain ook door de Italiaanse 'Duce' Mussolini en de Franse premier Daladier werd getekend, leidde uiteindelijk tot de ondergang van de eerste Tsjechoslowaakse republiek. De nazi's bezetten Bohemen en Moravië, en Slowakije werd, hoewel formeel 'onafhankelijk', een fascistische marionettenstaat.

Tijdens het diner met president Havel zei de Britse koningin dat München 1938 'de enige schaduw' over de Britse-Tsjechische relatie in deze eeuw is geweest. "Ik begrijp en waardeer de gevoelens in dit land over het akkoord van München", zei de Britse vorstin.

(een toegezonden knipsel, echter zonder krantnaam en datum)

Het NRC Handelsblad van 28 mei schreef dat de Duitse minister van financiën en CSU-voorzitter Waigel een formele verontschuldiging van de regering in Praag eiste voor 'de misdadige' verdrijving van miljoenen Duitsers in de eerste na-oorlogse jaren. De Tsjechische minister-president Klaus heeft Waigel intussen 'goedkoop populisme' verweten en hem en andere Duitsers aangeraden 'wat zachter' over de Tweede Wereldoor-

log en zijn gevolgen te spreken.

Tijdens de bijeenkomst in het pinksterweekend van de Súdendendeutsche Landmannschaft betoogden Waigel en de Beierse premier Stoiber dat Tsjechië het juridische recht op terugkeer van de Sudetenduitsers moet erkennen en hun organisatie betreft bij het opstellen van een Tsjechisch-Duitse verzoeningsverklaring.

Waigel ging nog verder door de Tsjechische regering te vragen de zogenaamde 'Beneš-decreten', op basis waarvan drie miljoen volksduitsers in de eerste na-oorlogse jaren uit Bohemen en Moravië zijn verdreven, nietig te verklaren. De CSU-voorzitter dreigde deze eis tot norm te maken voor de vraag of Tsjechië lid kan worden van de Europese Unie met de opmerking dat de regering in Praag pas met zo'n verklaring duidelijk zou maken dat hun land werkelijk tot de Europese rechtsgemeenschap behoort.

De redevoeringen van Waigel en Stoiber maken de, al ruim een jaar durende, moeizame onderhandelingen tussen Praag en Bonn over de gemeenschappelijke en definitieve 'verzoeningsverklaring' niet makkelijker. Bovendien zijn er een week later (31 mei en 1 juni) in Tsjechië parlamentsverkiezingen en waren de grote Tsjechische partijen er in geslaagd, ondanks de woedende aanvallen van extreem links en rechts (communisten en republikeinen) om die onderhandelingen buiten hun campagnes te houden.

De SPD en de Groenen hebben Waigel en Stoiber intussen scherp bekritiseerd en kanselier Helmut Kohl gevraagd om hen persoonlijk tot de orde te roepen. Aldus het NRC Handelsblad.

Johannes Sugito

Uit de CAROLINA E-mail news weekly:

Uit Tsjechië:

- De Tsjechisch-Slowaakse grenslijn.

De Tsjechische Sociaal Democratische Partij zal de overeenkomst over de grenslijn tussen Tsjechië en Slowakije niet steunen, noch het voorstel inzake wijziging van de grenslijn. Drievijfde meerderheid, of wel 120 stemmen zijn er nodig om de overeenkomst en het voorstel goed te keuren. De regerende coalitie heeft slechts 112 stemmen en is dus afhankelijk van de stemmen van het linkse blok. Het linkse blok heeft dus het lot in handen van het Moravisch dorpje U Sabotu, die onder de aangenomen overeenkomst Slowaaks grondgebied zal worden.

De communisten, de Unie voor de Republikeinse Party Tsjechoslowaakse Republiek en de Tsjechisch-Moravische Unie hebben eveneens de voorgestelde grenscorrectie afgekeurd.

De Tsjechische en Slowaakse ministers van binnenlandse zaken hebben in januari 1996 een overeenkomst getekend inzake de bepaling van de grenslijn. Hierbij is een voorstel gedaan voor

grenscorrecties, waardoor de lengte van de grens tussen de beide landen zal afnemen, het nu nog Slowaakse dorp Sidonie Tsjechisch wordt en het Tsjechische dorp U Sabotu Slowaaks (zie Carolina E-mail in de Ledenbrief van januari 1996). De overeenkomst wordt van kracht 30 dagen na goedkeuring van de overeenkomst door de parlementen van beide landen. Het Slowaakse Nationale Assemblee heeft inmiddels haar goedkeuring afgegeven.

Intussen heeft President Havel een delegatie van de inwoners van U Sabotu ontvangen. De delegatie van vijf man overhandigde een map met een brief en handtekeningen, als protest tegen de geplande overdracht van het dorp U Sabotu aan Slowakije. Havel heeft tegen de delegatie gezegd dat hij in deze zaak niets kan beloven.

De woordvoerder van de president, Ladislav Špacek, zei na de ontmoeting van Havel met de delegatie dat Havel de overdracht beschouwt als prijs die de bewoners moeten betalen in het kader van de opdeling van de voormalige federatie.

De delegatie had ook een ontmoeting met het linkse blok van het parlement, omdat hun stem beslissend is.

- **'Kinderen van de aarde' reiken ecologie-prijzen uit.**

De prijs Olievreter (Ropak) voor 1995 is uitgereikt aan František Malý, voorzitter van het Berouns districts bureau, voor zijn steun aan de bouw van een cementfabriek in de buurt van het Tsjechische karstgebied. De Tsjechische minister van milieu František Benda kreeg de tweede en zijn assistent Alec Šulc de derde prijs. Dit werd op 12 april in Brno bekend gemaakt, tijdens de 'Stomste Uitspraak' competitie.

Een 100-koppige jury vond dat minister president Václav Klaus de stomste uitspraak van het jaar heeft gedaan. Vorig jaar, tijdens een toespraak bij de Palacký Universiteit in Olomouc, zei Klaus "Ecologie is geen wetenschap. Het heeft niets met wetenschap te maken. Het is een ideologie".

De Olievreter is een fictief wezen uit de film 'Olievreter' uit 1988, gemaakt door de toenmalige filmacademie student Jan Svěrák (zoon van de schrijver-acteur Zdeněk Svěrák, die ook acteerde in de films Basis School, Accumulator en Kolya van zijn zoon). De Olievreter is een wezen die in slechte ecologische omstandigheden leeft en die het in een schone wereld niet overleeft.

- **Pinkassynagoge geopend.**

Op 16 april is de Pinkassynagoge in Praag (aan de Široká straat, ten zuiden van de oude begraafplaats in Josefov) na een langdurige restauratie wederom geopend. Op de muren van de synagoge stonden 80.000 met de hand geschreven namen van joden uit 153 Tsjechische en Moravische gemeenschappen, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Duitse kampen zijn vermoord.

De synagoge werd in 1959 geopend en in 1968 gesloten voor restauratie. Dat was nodig omdat er beschadigingen aan de fundamenteën van het gebouw waren ontstaan door het stijgend grondwater. Tijdens de reparatiewerkzaamheden trof men overwelfde kelderruimtes met bassins aan, die dienden voor het rituele bad (Mikwe). De tegenwerking van het toenmalige communistische regime heeft de heropening van de synagoge lang tegengehouden. De namen op de muren, het enige gedenkteken voor de slachtoffers van het nazisme, waren uitgewist. In het najaar van 1992 is men begonnen met het opnieuw opschrijven van de namen, de geboorte- en overlijdensdata en de adressen van de slachtoffers. De gegevens haalde men uit verschillende archieven en Duitse lijsten van gedeporteerde joden. De totale lijst beslaat een muuropervlakte van ca. 170 m². Eventueel later gevonden namen en gegevens zullen aan de lijst worden toegevoegd.

- **Meer dan een half miljoen werknemers verlaten de industrie.**

In de afgelopen zes jaar hebben ca. 600.000 werknemers de industrie verlaten. In 1989 telde de industrie nog 2,1 miljoen werknemers, in 1996 waren het nog maar 1,5 miljoen. Experts vinden zo'n grote uitstroom uniek in de wereld. Een groot deel daarvan heeft een nieuwe baan gevonden in de dienstensector. Deze grote verschuiving heeft geen invloed gehad op het werkloosheidscijfer, dat nog steeds 3% bedraagt.

- **TV Nova verviervoudigt haar winst.**

De winst van het commerciële televisiestation TV Nova bedroeg in 1995 39 miljoen dollar (ca. 1,05 miljard kronen), in 1994 was het nog maar 10,5 miljoen dollar.

Hiermee bereikte het TV-station een winstniveau vergelijkbaar met die van de grootste indus-

trieële bedrijven in Tsjechië. Ter vergelijking: in 1994 bedroeg de winst van de nationale TV zenders 154 miljoen kronen. De cijfers van 1995 zijn nog niet bekend, maar door de dalende reclameinkomsten verwacht men een verlies.

Nova is een onderdeel van het Central European Media Enterprises, eigenaar van commerciële TV stations in Midden- en Oost-Europa, en is het enige station die een behoorlijke winst maakt.

De vereniging van Tsjechische reclamebureaus verwacht in 1996 een uitgavestijging voor reclame van 1,1 miljard kronen. De stijging wordt onder andere veroorzaakt door de extra campagnes voor de parlementsverkiezingen in juni en de uitgebreide reclamecampagnes voor mobiele telefoons.

- **Kandidatuur van Tsjechië voor voetbalkampioenschappen.**

De regering heeft het plan om Tsjechië samen met Oostenrijk kandidaat te stellen als gastheer voor de Europese-voetbalkampioenschappen in 2004, goedgekeurd.

Minister president Vaclav Klaus zei dat de regering ook achter het idee staat om de wereldkampioenschappen skiën in 2003 in Tsjechië te houden.

- **Meningsverschil over ombudsman.**

De wet waardoor de ombudsman klachten van burgers tegen het gedrag van overheidsinstellingen in behandeling kan nemen, wordt niet door alle partijen ondersteund. Hoewel de oppositie en een deel van de regerende coalitie de wet steunt, is de Democratische Burgerpartij ODS, de leidende partij in de regeringscoalitie, er tegen.

Minister van Binnenlandse Zaken Jan Ruml (ODS) zei in het dagblad Lidové Noviny dat de ombudsman een mechanisme is van de oppositie, de kleine coalitiepartijen en van de president om de macht en invloed van de ODS te beperken en om een politiek evenwicht te creëren. Voorzitter Josef Lux van coalitiepartner Christen Democratische Unie - Tsjechoslowaakse Volkspartij (KDU-ČSL) bevestigde deze doelstelling.

Minister president Vaclav Klaus noemde de verdediger van de burgerrechten een "onnodige, misleidende en valse instelling". In een discussieprogramma op de Tsjechische televisie zei Klaus dat deze functie reeds wordt vervuld door een groot deel van de overheidsinstellingen, zoals de president, de minister president, parlementsleden en de televisie. President Václav Havel echter, vindt de ombudsman een hele belangrijke instelling. In zijn wekelijks gesprek op de radio zei Havel dat de ombudsman een dienst voor de burgers is voortkomend uit het systeem van een democratische vertegenwoordiging.

Ondanks de negatieve houding van de ODS, is de kans groot dat de wet wordt goedgekeurd. Leden van de oppositie, van de KDU-ČSL en van coalitiepartner Democratische Burger Alliantie zijn allen van plan om voor de wet te stemmen.

- **Hoteleigenaar weigert Roma's.**

Rudolf Beránek is een hoteleigenaar in de Zuid-Moravische plaats Břeclav en stond tweede op de lijst van de Vrije Democraten - Nationale Sociale Liberale partij (SD-LSNS) voor de regionale, Zuid-Moravische parlementsverkiezingen. Inmiddels is Beránek door zijn partij teruggezet naar de vijfde plaats.

Beránek besloot Roma's (zigeuners) te weigeren nadat er 11.000 kronen uit zijn hotel door een groep Roma's was gestolen. In het dagblad Mladá Fronta Dnes zei Beránek "we misten voortdurend kleine dingetjes, kruimeldiefstal, maar het laatste heeft de emmer doen overlopen".

Vít Herak, voorzitter van het plaatselijke Roma Burgerinitiatief zei: "Hij kan niet simpelweg alle Roma's over een kam scheren. Wat hij doet is in strijd met de wet op de Basisrechten en Vrijheid". Beránek ontkent intolerant te zijn tegen vreemdelingen, hij zegt zelfs een Roma in dienst te hebben.

"Verboden toegang voor beren"

Beranek is hierdoor het middelpunt van kritiek geworden. Voorzitter van het linkse blok Jaroslav Ortman vindt het paradoxaal, dat zo'n besluit genomen wordt door een van de leiders van een liberale partij. Adjunct-directeur van de Tsjechische economische controledienst Jaroslav Vaic zei dat Beránek's houding beschouwd kan worden als een overtreding op de wet ter bescherming van de consument. Hierin staat dat een aanbieder van diensten in geen enkel geval een klant mag discrimineren.

De Officier van Justitie echter, ziet in het ophangen van een bord met een verbod voor Roma's geen wetsovertreding. Aldus Stanislav Penc, lid van de Beweging voor Burgerlijke Solidariteit en Tolerantie.

Door de degradatie naar de vijfde plaats, staat Beránek nu op de verkiezingslijst van zijn partij achter Karel Holomek, een Roma. "Wij hebben naar het publiek een gebaar gemaakt, door Beránek achter een Roma op de lijst te zetten", zei Tomáš Sokol, vicevoorzitter van het partijbestuur.

Beránek heeft het veel bekritiseerde bord inmiddels weggehaald.

- **Wet voor het Tsjechisch Staatsburgerschap.**

Een aanvulling op de wet voor het Tsjechisch Staatsburgerschap is door het parlement in februari goedgekeurd. De aanvulling moet het verkrijgen van het Tsjechisch staatsburgerschap vergemakkelijken, met name op het punt van het strafblad en het permanente verblijf in Tsjechië. De afdeling Mensenrechten en de afdeling Roma (zigeuners) van het Tsjechisch Komitee voor de Burger Akkoorden Helsinki zijn blij met de aanvulling, hoewel zij het onvoldoende achten. Het Tsjechisch Komitee heeft herhaaldelijk gewezen op de negatieve legale en sociale effecten van de wet voor staatsburgerschap, waardoor vele voormalige Tsjechoslowaken vreemdelingen worden in eigen land. Volgens Karel Holomek van de Roma afdeling verblijven minstens 10.000 personen in Tsjechië die geen legale status kunnen krijgen in Tsjechië en Slowakije door de bureaucratie en een gebrek aan geld. Vaclav Trojan van de Mensenrechten afdeling vindt dat iedereen die op 31 december 1992 in Tsjechië woonde, het recht moet hebben om Tsjechisch staatsburger te worden.

- **Czech Airlines (CSA) koopt Boeing 737's.**

CSA tekende een contract ter waarde van 350 miljoen dollar, het grootste aankoopbedrag ineens in haar geschiedenis, voor de aankoop van 10 Boeing 737's. Boeing versloeg met een scherpere aanbieding Airbus, die een aanbieding hadden gemaakt voor A-319 en A-320 toestellen.

De nieuwe toestellen zullen de oude Russische Tu-134 toestellen vervangen en zullen worden ingezet ter verbetering van de verbindingen tussen Midden- en Oost-Europa en het Midden-Oosten.

- **Škoda's in Rusland.**

Op 4 april tekende Smolensk Auto Russia (SAR) en Škoda een overeenkomst voor de productie van Škoda's model Felicia in Rusland. SAR krijgt ook het distributierecht in Rusland.

SAR zal beginnen met een jaarlijkse productie tussen 5.000 en 10.000 auto's; Škoda wil in de toekomst 50.000 auto's per jaar in Rusland produceren. In Rusland is de vraag naar autos groot, volgens analisten is het een van de grootste markten van de toekomst.

De belangrijkste reden om in Rusland te produceren is dezelfde als die voor Polen: hoge invoerheffingen en belastingen worden omzeild door lokaal te produceren.

- **Succes voor Felicia.**

In de categorie laag-geprijsde auto's koos het engelse blad 'What Car?' Škoda Felicia LXi als de auto van het jaar. De Felicia won het hiermee van de Hyundai Accent en de Fiat Cinquecento Sporting. Volgens het blad was er in die prijsklasse geen andere auto met een 1,3 liter motor die zo ruim is als de Felicia en een gemiddeld verbruik heeft van 8 l brandstof per 100 km. De auto kost in Groot Brittannië 6.585 pond.

Kijkt men naar de beste prijs/kwaliteitsverhouding, dan is volgens het duitse blad AutoBild de Felicia vergelijkbaar met de Mercedes C-klasse en de Hyundai. De basisversie kost in Duitsland ca. 15.000 DM.

- **Pijpleiding in gebruik genomen.**

De oliepijpleiding vanuit Ingolstadt in Duitsland is in maart in Nelahozeves nad Vltavou officieel in gebruik genomen. De bouw van de 345 km lange pijpleiding heeft in totaal 14 miljard Tsjechische kronen gekost. Met ingebruikneming van deze leiding is voor de Tsjechische Republiek een eind gekomen aan de afhankelijkheid van de Russische Druzba pijpleiding.

Uit Slowakije:

- **Herindeling van Slowakije goedgekeurd ondanks protesten.**

De regionale en administratieve indeling van Slowakije is door het Slowaakse Nationale Assemblee goedgekeurd. Slowakije wordt verdeeld in 8 regio's en 79 districten.

De oppositiepartijen hebben het besluit tot herindeling scherp bekritiseerd. Zij beschouwen het als een stap in de richting van wijzigingen van het politieke- en kiessysteem en het volledig negeren van de wensen van minderheidsgroepen.

President Michal Kováč heeft het besluit niet ondertekend en teruggestuurd naar het Assemblee voor een nieuw debat hierover. Zijn besluit werd vergezeld van een voorstel, om Bratislava als een aparte regio te beschouwen. Vele regio's hebben geprotesteerd tegen de nieuwe indeling, met name door de vertegenwoordigers en de burgemeester van Bratislava.

Ondanks de protesten heeft minister president Vladimír Mečiar in de nieuwe regio's vertegenwoordigers benoemd en hen opdracht gegeven om het Herindelingsbesluit lokaal toe te lichten.

- **Slowaaks-Hongaarse Overeenkomst goedgekeurd.**

De bilaterale overeenkomst die vorig jaar ondertekend is door de Hongaarse minister president Gyula Horn en de Slowaakse minister president Vladimír Mečiar, is afgelopen maart door het Slowaakse parlement goedgekeurd. Het Hongaarse parlement heeft de overeenkomst in juni vorig jaar goedgekeurd.

De Slowaken hebben aan de overeenkomst een zogenaamde toelichting toegevoegd, een clausule die alleen voor Slowakije bedoeld is, waarin staat dat Slowakije nooit de rechten en autonomie van minderheidsgroepen heeft erkend. Deze rechten vloeien voort uit de Aanbeveling 1201 van de Raad van Europa (die het recht op territoriale autonomie erkent) die opgenomen is in de Slowaaks-Hongaarse Overeenkomst.

De toegevoegde toelichting, het aannemen van de Wet ter Bescherming van de Republiek (waarin o.a. staat dat iemand die valse/verkeerde informatie over Slowakije in het buitenland verspreidt veroordeeld kan worden tot gevangenisstraf) en de Taalwet (Slowaaks als de enige officiële taal) zijn afgedwongen door de orthodoxe nationalistische regeringscoalitie voor het goedkeuren van de overeenkomst.

Hongaarse diplomaten hebben de clausule afgekeurd. Budapest heeft reeds laten weten dat zij het uitwisselen van de ondertekende overeenkomst kunnen weigeren, omdat de toegevoegde toelichting in strijd is met artikel 11 van de overeenkomst.

- **Oprichting van Slowakije gevierd.**

Ongeveer 1.500 mensen hebben op 16 maart de viering van de stichting van de Slowaakse staat in de 'Academy' in Bratislava bijgewoond. De viering was georganiseerd door partikuliere organisaties zoals de Andrej Hlinka Vereniging, de Slowaakse vereniging ter bescherming van de nationale rechten en de rechten van de mens en de door de staat ondersteunde Moederland Slowakije (Matica Slovenská). Sprekers op de viering benadrukten dat de stichting van de staat Slowakije heeft behoeft tegen agressie van Horthy's Hongarije.

Het Kabinet van de President, de Slowaakse Unie, de Anti-fascistische Strijders en de partij van Linkse Democraten hebben allen verklaringen uitgegeven tegen de pogingen om de staat die met de nazi's colaboreerde in ere te herstellen.

Met dank aan Pavla Kubicek en Jan Hartog uit Delft voor het beschikbaar stellen van de Carolina E-mail.

Johannes Sugito

TSJECHISCHE PORTRETten (XXVII)

De gehele middeleeuwen en de daarop volgende 'nieuwe tijd' tot de Verlichting leden de joden als minderheid van onderdrukking en vervolging door 'christelijke vorsten, met als dieptepunt de verdrijving van de joden uit Spanje in 1492. Gelukkig waren er uitzonderingen. Zo kende Polen een bloeiend joods leven van 1500 tot 1648 en evenzo Bohemen onder keizer Rudolf II van Habsburg.

Al in de tiende eeuw vestigden zich voor het eerst joden in Praag. Gedurende eeuwen leefden zij geïsoleerd in een 'ghetto' (genoemd naar de Venetiaanse wijk 'Ghetto Nuovo'). In de eerste helft van de zestiende eeuw kwam het woord ghetto voor joodse nederzettingen in gebruik. In 1781 vaardigde de verlichte Oostenrijkse keizer Josef II in zijn rijk het tolerantie-edict uit, dat de joden toestond zich buiten het ghetto te vestigen (later kreeg de nu grotendeels verdwenen joodse wijk in Praag naar Josef II de naam 'Josefov').

De ghettovorming in de diaspora weerhield de joodse intellectuelen er niet van zich op de hoogte te stellen van het geest-

telijk leven in de christelijke wereld. Zo volgden de Praagse joden met belangstelling en sympathie het optreden van de Boheemse reformator Jan Hus. De 'Ostjoden' streefden ernaar voor zichzelf een geestelijk houvast te scheppen door studie van de Talmud, de Kabbala en andere joodse geschriften.

Middelaar

In de 18e eeuw kwam het chassidisme in Oost-Europa op, waarin de 'tsaddik', de 'rechtschape' als een charismatische heilige, een middelaar tussen God en mens optreedt. Het chassidisme ¹⁾ was veelal een reactie op de deplorabele toestand waarin de joodse gemeenschappen zich, vooral in Polen, bevonden. Het is doortrokken van een diep geloof in een alom aanwezige God en ook een vertrouwen in het goede in de mens. Wonderrabbi's speelden in het chassidisme een belangrijke rol. Dit blijmoedige geloof werd vorm gegeven door Israël ben Eliëzer uit Podolië (1669-1760). In Nederland heeft, zoals bekend, het chassidisme vooral bekendheid gekregen door het werk van Martin Buber. Een andere reactie op repressie en vervolging was het ontstaan van de legende van de golem, waarvan de Praagse rabbi Juda Löw ben Betsabel (1520-1609) het middelpunt vormde. Enerzijds behoorde deze religieuze leraar nog tot de middeleeuwse wereld, anderzijds was hij een groot geleerde en vernieuwer, half mysticus, half rationalist ²⁾. Rond de figuur van de Praagse rabbi ontwikkelde zich de merkwaardige mythe van de golem.

Meyrink

In de jaren twintig van onze eeuw verwierf de acteur-regisseur Paul Wegener grote bekendheid door zijn indrukwekkende film "Der Golem". Hierin kon deze befaamde filmer zijn hang naar het fantastische en mystieke volledig uitleven. In die jaren verscheen ook het bekende boek met dezelfde titel (ook in het Nederlands vertaald) van Gustav Meyrink (1868-1932), die evenals Kafka, Brod en Werfel tot de zgn. 'Prager Kreis', hoofdzakelijk bestaande uit Duitse-joodse schrijvers, behoorde.

Meyrink was een buitenechtelijk kind van een Württembergse minister en een uit Silezië stammende toneelspeelster. In 1886 kwam hij naar Praag, deed hier zijn eindexamen aan de middelbare school en liet zich inschrijven als leerling van de Handelsacademie. Van 1889 tot 1902 leidde hij met de neef van de dichter Christian Morgenstern een bank in Praag. In Bohemen verdiepte hij zich in gnostische en occulte onderwerpen en had vele contacten met dichters, toneelspelers en andere kunstenaars. Wegens een affaire met een zangeres, die de woede van Meyrinks zwager opwekte, werd hij onder een voorwendsel gearresteerd, maar na enige weken weer vrijgelaten. Inmiddels hadden echter de cliënten van de bank wegens deze arrestatie de relaties met Meyrink verbroken en zijn bank ging failliet. Voor de literatuur betekende dit pijnlijke feit echter een belangrijke winst. Meyrink zette zich aan het schrijven van "Der Golem" en andere romans en korte verhalen.

Kunstmens

Golem is oorspronkelijk een Hebreeuws woord, dat voorkomt in Psalm 139:16 en vertaald wordt met klomp, leem of embryo. Volgens de legende, gebaseerd op kabbalistische geschriften is de golem een kunstmens, vergelijkbaar met Goethes homunculus. De reeds genoemde Praagse rabbi Juda Löw zou een golem hebben gemaakt om de bedreigde Praagse joden te verdedigen.

Het decor van Meyrinks roman is het labyrint van het Praagse ghetto met zijn duistere, kronkelige steegjes, de hoofdfiguur is Athanasius Pernath, die over golem en de oude joodse staat zegt: "Immer einmal in der Zeit eines Menschenalters geht blitzschnell eine geistige Epidemie durch die Judenstadt, befallt die Seelen der Lebenden und lässt wie eine Luftspiegelung die Umrisse eines charakteristischen Wesens entstehen, das vielleicht vor Jahrhunderten hier gelebt hat und nach Form und Gestaltung dürstet". De rabbi had deze uit leem vervaardigde golem tot leven gewekt door hem een strookje papier met de mystieke en onuitsprekelijke naam van God (de 'shem') in de mond te steken. Dankzij dit strookje kwam de golem tot leven, zonder dit papiertje werd hij weer een levenloze lemen figuur. Maar op een vrijdagavond, juist vóór de sabbatviering, vergat rabbi Löw de 'shem' aan de golem te ontnemen. Zijn dochter was ziek en hij moest zich haasten naar de sjoel. De golem was zo woedend over de vergeetachtigheid van zijn meester, dat hij alles om hem heen in elkaar begon te slaan. De gealarmeerde rabbi onderbrak zijn gebed in de Praagse Alt-Neu-Synagoge en wist de heilige naam uit de mond van de golem te trekken, die hierna als een levenloze klomp leem in elkaar stortte.

Wonderdoener

De legende van rabbi Löw en zijn golem houdt nauw verband met de geestelijke sfeer van zijn tijd, waarin de toenmalige keizer Rudolf II meer belangstelling toonde voor de occulte 'wetenschappen', voor alchimie en astrologie, dan voor de regeerkunst. Vóór Gustav Meyrink, namelijk in 1904 had Rudolf Lothar al een boek "Der Golem" geschreven waarin hij rabbi Löw prijst als 'der beste, weiseste Mann in ganz Prag'.

Rond rabbi Löw ontstond de legende van de golem, de wonderdoener, gevormd uit vormeloze klei, die de arme joden in de ghetto's van Praag, Warschau of Wilna op de mogelijkheid van geheimzinnige goddelijke krachten moest wijzen, waaruit zij hulp konden putten.

De golem herinnert niet alleen aan Goethes 'Zauberlehrling', maar ook aan het bekende werk RUR (Rossums Universele Robots) van de Tsjech Karel Čapek, een anti-utopie, waarin gewaarschuwd wordt voor een volledig gemechaniseerde wereld. Hierin oefenen de robots (afgeleid van het Tsjechische woord 'robota'; herendienst) de macht uit. Bij Čapek is sprake van een technocratische wereld, terwijl bij Meyrink juist het irrationele en occulte een geheimzinnige macht bezitten.

Maecenas

Rabbi Löw was, zoals gezegd, een historische figuur, wiens grafmonument te vinden is op de oude joodse begraafplaats in Praag. Op zijn grafsteen is een leeuw afgebeeld, die verwijst naar zijn naam. Hij overleed in 1609 in de regeringsperiode van de genoemde Oostenrijkse keizer Rudolf II, die astrologen, alchimisten en astronomen (Tycho Brahé en de elders om zijn protestantisme vervolgde Kepler) naar zijn hof liet komen en niet alleen als mecenas kunsten en wetenschappen bevorderde, maar evenzeer occultisme en het onderzoek naar de 'steen der wijzen'. Ook de bekende renaissance-filosoof Giordano Bruno begaf zich hiervoor naar Praag. Op 16 februari 1592 werd rabbi Löw door keizer Rudolf II in audiëntie ontvangen. Hierbij werd vermoedelijk over de positie van de joodse gemeente gesproken. Per decreet werden door de keizer pogroms verboden. Dit bewijst niet alleen de godsdienstige tolerantie van de vaak miskende vorst ³⁾, maar bovendien blijkt dat de rabbi op keizerlijke bescherming kon rekenen, wellicht ook om diens kennis van wis- en natuurkunde, astrologie en occultisme. De rabbi is vereeuwigd in een standbeeld in Praag.

Aan keizer Rudolfs belangstelling voor alchimie herinnert nog het 'Zlatá Ulička' (het gouden straatje) in Praag dat (overigens ten onrechte) beschouwd wordt als het straatje van de 'goudmakers'.

Grafstenen

Verschillende Tsjechische, maar ook Duitse schrijvers (E.T.A. Hoffmann, A. von Droste-Hülshoff en Theodor Storm) hebben zich met het golem-motief beziggehouden. Ook de Slavist A.M. Ripellino gaat in zijn boek met de veelzeggende titel 'Magisches Prag' (ook in het Nederlands vertaald) uitvoerig in op de legende van rabbi Löw en zijn golem. Trouwens niet alleen in Bohemen, ook in andere Oosteuropese landen zoals Polen, is het joodse golem-motief bekend.

De legende van de golem was in Bohemen, maar ook verder in Oost-Europa zo bekend dat Chajin Bloch er een heel handboek over schreef 'Der Prager Golem' (1920)

In het genoemde verhaal van Meyrink is ook sprake van de 'Laterna magika' (nu een bekend filmtheater in Praag). De Tsjechische Nobelprijswinnaar (1984), de dichter Jaroslav Seifert, schreef in zijn 'Eos, godin van de dageraad': 'Op het graf van opperrabbi Löw - net als op het graf van hun overleden familieleden of vrienden - leggen en legden joden van oudsher steentjes en doen dan een geheime wens, waarbij ze de opperrabbi aanroepen om die wens in vervulling te doen gaan. Nog meer effect schijnt het te hebben, wanneer je je wens op een briefje schrijft en dat door een nauwe spleet tussen de grafstenen in het graf schuift'.

Grafsteen van Rabbi Löw op de oud-Joodse begraafplaats. (Zie de kleine steentjes op de randen.)

Peter Krug

1. Over het chassidisme: vgl. D. Meijers, *De revolutie der vromen. Ontstaan en ontwikkeling van het chassidisme*. Hilversum 1989.
2. Over rabbi Löw: vgl. B.L. Sherwin, *Mystical theology and social dissent; the life and works of Judah Loew of Prague*.
3. Over keizer Rudolf II vgl. onze Ledenbrief van april 1994.

rapide tours

TOURINGCAR- EN REISSBUREAU

Specialist in Tsjechië

6-daagse reis naar Tsjechië.....f 325,=
incl. vervoer per luxe touringcar, 5 overnachtingen in de buurt
van Praag, halfpension, excursies, gids in Praag.

Vertrekdata: 3, 17 en 24 juni; 2, 9, 16, 23 en 29 september;
7, 14, 21 en 28 oktober.

Belt u voor meer informatie! Tel. 0592-543300

VAN EN OVER TSJECHIË - DIVERSEN

Onderstaand artikel van Václav Jakoubek met tekeningen van Radek Kučera verscheen onlangs in de Tsjechische pers. Wij ontvingen dit artikel van ons lid A. Máčel te Den Haag.

Op naar het tweede fluwelen zesjarenplan

De laatste tijd wordt veel gesproken over de successen die de "Czech Republic" boekt in alle sferen van het leven. De premier reist de wereld rond en vertelt aan iedereen, wat voor kanjer hij is. Mocht hij toevallig ergens uitgefloten worden, zoals bijvoorbeeld vorig jaar in Chicago, toen hij weigerde voor hem onaangename vragen te beantwoorden, wordt dat feit thuis aan het volk niet meegedeeld. Zelfs in de pers-in-ballingschap wordt met lof gesproken over Tsjechië. Bijvoorbeeld onlangs in het Canadese "novy domov" (Nieuw Thuis) klom de heer Stanislav Remiš met veel verve in de pen en, om zijn theorieën te staven, citeerde hij rijkelijk de in Tsjechië uitgegeven statistische gegevens. Wel, over smaak valt niet te twisten, zegt een oud gezegde. Als iemand een roze bril wenst te dragen, het zij hem gegund. Een nuchterder blik toont iets anders. Laten wij maar eens even kijken naar enkele successen bijvoorbeeld in het bedrijfsleven.

Het vrije ondernemerschap wordt in Tsjechië nogal breed uitgelegd, een meer nauwkeurige omschrijving zou kunnen luiden "georganiseerde diefstal". Georganiseerd en ondersteund door de regering, met aan het hoofd een premier-econoom, die er zes jaar over heeft gedaan, om ten dele te begrijpen, wat "vuil geld" betekent. Het parlement schijnt een wet voor te bereiden, die het witwassen ervan dient te verhinderen. Dat het bij deze maatregelen gaat om mosterd - niet alleen na de maaltijd, maar nadat de maaltijd is verteerd - moge voor de hand liggen.

Vandaag is het leeuwedeel van het vuile geld, dat door de communisten ten tijde van het zg. vorige regime witgewassen en voor dat, wat er nog resteert, is er voor juli tijd genoeg, aangezien dan die vermaarde wet in werking zou moeten treden. Overigens: dieven, bedriegers, afpersers en andere oplichters, in de Czech Republic hoogdravend "ondernemers" genaamd, zijn met de economie twee handen op één buik. Wellicht is dat de "derde weg", waarover men in regeringskringen zo graag spreekt.

Een voorbeeld van de vindingrijkheid van de Tsjechische ondernemers is de causa (zo'n Tsjechisch modewoord) met lichte stookolie (LTO), die reeds enkele jaren voortduurt. In principe gaat het om een eenvoudige zaak. Stookolie, die chemisch praktisch identiek is aan dieselolie, wordt na de invoer middels een papieren verklaring in dieselolie veranderd. Het prijsverschil voor het verkochte produkt blijft in de zakken van de oplichters, pardon, ondernemers. En ook de belasting, die niet aan de staat wordt afgedragen. Een niet geringe rol in deze fraude spelen de douane-ambtenaren, die valse douaneverklaringen afgeven, zonder welke deze transacties niet mogelijk zouden zijn. Toen de Tsjechische slimmerikken er achter kwamen, wimpelde Klaus het af als een bagatel, iets waarmee men zich niet hoeft bezig te houden: 30 maart 1994 verklaarde hij voor de camera, dat het slechts om miljoenenbedragen gaat. Toen

(krantenknipsel) Hanácké noviny, dinsdag 16 januari 1996: "...Vrouwelijk arts zoekt interessant werk, ook buiten de gemeente. Kenmerk: "...en omgeving". "NOG EEN BIER, DOKTER..."

het LTO-schandaal in omvang toenam, constateerden functionarissen van het Ministerie van Financiën dat het weliswaar om aanzienlijke belastingontduikingen gaat, maar dat deze niet het bedrag van vijf miljard zullen overschrijven. Nu, nadat meer dan honderd personen in staat van beschuldiging zijn gesteld, worden deze belastingontduikingen geschat op meer dan 20 miljard en zal de schade volgens de onderzoeksambtenaren nog oplopen.

Het onderzoek in deze affaire wordt bemoeilijkt door de onwil van getuigen verklaringen af te leggen. Reden? De organisatoren van de fraude liquideren eventuele getuigen met een ongeken-de wreedheid. Bijvoorbeeld de Brno'se "ondernemer" Marek Lehký, die vorig jaar voor een zekere Josef T. (welke zich momenteel in voorlopige hechtenis bevindt maar weigert te getuigen) de invoer van LTO heeft bemiddeld en derhalve door de politie werd benaderd. Kort daarna werd aan de oever van de rivier de Morava zijn lijk aangetroffen, beter gezegd: de resten ervan. De moordenaars hadden Lehký geboeid, springstof onder hem gelegd en tot ontploffing gebracht. Een andere "ondernemer", Miroslav Kovařík, die eveneens met Josef T. zaken deed, kwam om het leven bij een bomexplosie in zijn auto. De motieven van beide moorden zijn de politie onbekend; volgens een rechter bij de gewestelijke rechtbank is het niet zeker, of Josef T. zal worden aangeklaagd, laat staan veroordeeld. Verder kan herinnerd worden aan de uit het stuwmeer van Orlick opgeviste lijken die in vaten met zwavelzuur zaten of in kippegaas gewikkeld waren, meestal ging het om lichamen van "ondernemers" die in verbinding gebracht kunnen worden met LTO. Geen wonder, dat de getuigen ofwel aan geheugenverlies lijden of vermist zijn. Er gaat niets boven Czech made vrij ondernemerschap!

Een ander hoofdstuk vormen de Tsjechische banken, die de laatste tijd hollend achteruit gaan. In de laatste twee jaar zijn er vijf failliet gegaan, recentelijk is de Ekoagrobanka te Ústí nad Labem aan de rand van de afgrond. De oorzaken zijn meestal dezelfde: de bank wordt opgericht, lokt kleine spaarders aan, de raad van bestuur leeft op grote voet en in plaats van investeringen wordt gespeculeerd of vertrouwd op het piramide-schema. Premier Klaus heeft geval Ústí met enkele woorden bedacht: "als elke maand tien journalisten zouden afspreken, dat zij een bank als slecht bestempelen, wordt die slecht. Daartegen kan zich geen land ter wereld verdedigen...." Met andere woorden: het is de schuld van die schurken van journalisten, die op elke slak zout willen leggen. Een mentaliteit, afgekeken bij oosterse despoten, die met voorliefde de bringers van slechte berichten liquideerden. Het moge de premier in dit geval wellicht ontgaan zijn, dat de EAG Ústí nad Labem in het verleden reeds twee en een half miljard kronen van de staat heeft geleend om haar problemen te boven te komen, en nu nog een miljard vraagt. Misschien heeft zijn vergeetachtigheid andere wortels: EAG Ústí heeft namelijk een krediet van 360 miljoen kronen verleend aan de firma Falkon, die een directe sponsor is van ODS *) Chomutov. Kennelijk is hem ook het commentaar van de spreker van de Centrale Bank ontgaan, die van mening is dat de problemen van de Tsjechische banken "...ten eerste worden veroorzaakt door een zekere onprofessionaliteit van het management en ten tweede door fraude..." Volgens Klaus zijn deze en soortelijke commentaren in principe "unfair...!"

Er wordt echter niet alleen in het groot gestolen. Tsjechië is inmiddels berucht geworden door georganiseerde autodiefstallen, waarvan de praktische onmogelijkheid getuigt, in West-Europa nog een auto te kunnen huren voor een reis naar Tsjechië. Hoe zich deze "handel" afspeelt, wordt aanschouwelijk geïllustreerd door het geval van de schrijver Jan Beneš, die - optimist als hij is - terugkeerde uit ballingschap, om zijn gevorderde jeugd rustig in zijn geboorteland door te brengen. De realiteit van de Tsjechische rechtsstaat verstoort echter danig zijn verwachte rust, niet alleen daardoor, dat zijn door de communisten gejatte huis ondanks het fluweel gejat blijft, aangezien hij buitenlander is en derhalve nergens recht op heeft, maar bovendien is, dankzij het in Tsjechië regerende rechts-marasme, zijn auto reeds tweemaal gestolen. De eerste keer simpelweg zo, dat hij op een mooie februarinacht zomaar verdween. Hij meldde het verlies van zijn groene Honda CRX Si, die dankzij een ondeskundige reparatie van het linker voorspatbord na een ontmoeting met een officieel gat in de autoweg gemakkelijk te identificeren was. Het ambt accepteerde zijn triviale melding met de zucht, dat de wagen zich waarschijnlijk al ergens in de Oekraïne of in Polen bevindt, aangezien er diverse maffia's in Tsjechië huishouden. De heer

*) ODS: de partij van premier Klaus.

Beneš nam dit treurige bericht niet letterlijk en begon, in tegenstelling tot de autoriteiten, wier taak het zou moeten zijn, zelf naar zijn auto te zoeken. Eerst vond hij een andere auto met zijn kenteken. Zoals bleek, reed een politieagent, die toevallig werkte bij de instantie die kentekens afgeeft, puur toevallig in de richting van Benešov, toen hij even in verband met een dringende behoefte moest stoppen.

En zie daar, in de greppel naast de weg lagen twee kentekens voor een buitenlands ingezetene. Hij nam ze dus maar mee, en registreerde ze uit hoofde van zijn ambt op een andere auto. De legeskosten daarvoor vergat hij op de een of andere manier aan de staat af te dragen. Nou ja, dat kan gebeuren, de mensen zijn overwerkt! Van een gestolen auto wist hij niets. De heer Beneš ontwikkelde toen een hobby: elke keer dat hij een Honda CRX zag, nam hij de moeite eens goed naar het linker voorspatbord te kijken. Zo'n Honda vond hij, geparkeerd voor de deur van de Stadsdistrictbureau Recherche van de Politie van de Tsjechische Republiek te Praag 4. Deze auto was al zwart, maar daaronder was, dankzij een schrammetje, de oorspronkelijke groene kleur te zien. De nieuwe "eigenaar" bleek zelfs de bandjes met originele opnamen voor de US Army uit de tweede wereldoorlog in de auto te hebben liggen, die de heer Beneš in de Verenigde Staten via de Club van swing-liefhebbers had aangeschaft, en die nooit in Tsjechië te krijgen waren.

De heer Beneš maakte een foto van de wagen en riep de politie erbij, deze nam de auto in beslag, inclusief de bandjes van Stagedoor Canteen, Music of the War Years 1941-1945, en maakte een proces-verbaal op. Tevens werd geconstateerd dat de wagen een nieuw serienummer bleek te hebben. Uit navraag bij de fabrikant (Honda USA) bleek, dat het nu op de wagen aangebrachte nummer nooit is afgegeven, dus - dat een wagen met dit nummer nooit is geproduceerd. Een fax met dit gegeven werd aan de politie overhandigd. Een vals serienummer, een positieve identificatie van spullen die in Tsjechië niet verkrijgbaar zijn, de beschrijving van het beschadigde spatbord inclusief de niet-deskundige reparatie - voor een normale sterveling lijkt de zaak nogal duidelijk. In de Tsjechische "rechtsstaat" betekenen deze feiten echter niets.

Drie dagen later kwam politie-ambtenaar Jan Hlaváč op het politiebureau, legde een Klein kentekenbewijs over, en de politie overhandigde hem de auto zonder problemen. De wagen, bewijsbaar gestolen, voorzien van een niet-bestaand serienummer en valse papieren! Jan Beneš werd de facto door de Politie van de Tsjechische Republiek voor de tweede keer geheel officieel bestolen. Hij richtte zich dus tot de minister van binnenlandse zaken Jan Ruml, van wie hij na een tijdje een verhaal terugkreeg, dat zó uit Baron Münchhausen had kunnen komen. De heer Ruml deelde het volgende mede: zijn politie "ontdekte", dat de wagen die zogenaamd de heer Beneš toebehoorde, in werkelijkheid uit Zwitserland was ingevoerd, en daarvoor uit Duitsland was gekomen. Bandjes met swing bevinden zich niet in de auto en het beschadigde spatbord heeft niets te betekenen, evenmin het vermeende valse serienummer, aangezien de Tsjechische politie de echtheid van het bestaande nummer met een authentiek rond stempel heeft bezegeld. Je kan ons wat, mannetje, tegen ons ben je niet opgewassen....! Werkelijk niet. Uit navraag in Zwitserland bleek weliswaar, dat een auto met het merk Honda en het bewuste serienummer daar nooit geregistreerd is, maar dat interesseert in Tsjechië helemaal niemand, van de laatste maffioso tot en met minister Ruml.

Men kan een logische conclusie trekken: autodiefstallen worden in Tsjechië georganiseerd en de valse papieren daarvoor afgegeven door de Politie van de Tsjechische Republiek en deze godgezegende activiteiten worden beschermd door de hoogste regeringskringen, inclusief minister Ruml.

De Groene Golf (verkeersberichten) van de Tsjechische radio. Opsporing verzocht van alle gestolen voertuigen, met uitzondering van de Trabant met kenteken ABC 12-34, bouwjaar 1960. Deze is nog niet gestolen...

Over verdere successen zou men nog veel kunnen schrijven, daar is echter geen plaats meer voor, wellicht een andermaal. Voor deze keer besluit ik met de woorden van Jan Beneš, die over het Tsjechische rechts-nihilisme opmerkte: "onverdroten voorwaarts, volgt onze Venda! ¹⁾ En de politie gaan we zuiveren, en diegenen, die toevallig niet bij de maffia zijn, zullen we er uitgooien!"

Hoera!!! - voeg ik nog toe.

1.)Venda: troetelvorm voor Václav (Klaus)

Taalactiviteiten Slowaaks en Tsjechisch: inventarisatie, informatie.

Alle informatie over taalcursussen Tsjechisch of Slowaaks, privé- en groepslessen, docenten en studiebegeleiders, tolken en vertalers, is zeer welkom bij dhr. D.J.Dragt; hij wil deze op zijn beurt graag doorgeven aan belangstellenden.

Ook voor informatie over leermethoden en hun geschiktheid voor zelfstudie kunt u terecht bij:

D.J. Dragt, Einsteinlaan 27,
7904 EA Hogeveen;
tel. 0528-262915.

JAZYK Vertalingen

Tsjechisch, Russisch, Pools

TAALCOURSUSSEN
OP MAAT VOOR
BEDRIJF EN PARTICULIER

VERTALINGEN, REDACTIE
EN CORRECTIE

J. Steijnstraat 143, 1544 XL Zaandijk
tel. 075-6219870
fax/modem 075-6219870

Tsjechisch

of een van de
120 andere talen

Praktischoling 400 cursussen: Boeken met cassettes,
CD's, CD-i, DOC of videobanden!

Voor vakantie, zaken, werk, hobby en andere doelen.
Voor beginners en gevorderden!

Gratis telefonische helpdesk!

- Afrikaans	- Fula	- Maleis	- Somali
- Albanees	- Georgisch	- Marokkaans	- Sotho (Noord- en Zuid)
- Amerikaans	- Grieks (Oud- en Nieuw)	- Mohawk	- Spaans
- Arabisch (7 soorten)	- Gujarati	- Mongools	- Surinaams
- Armeens (Oost- en West)	- Hebreeuws	- Marok	- Swahili
- Azerbeidzjaans	- Hongaars	- Navajo	- Tagalog
- Bengaals	- Indoneesisch	- Nederlandse	- Tswanaans
- Birmaans	- Italiaans	- Noors	- Telugu
- Braziliaans	- Japanees	- Oekraïens	- Thais
- Bulgaars	- Koreaans	- Oezbeeks	- Tibetaans
- Cambodjaans	- Litouws	- Papiamentoe	- Tlingit
- Catalaans	- Luxemburgs	- Passamaquoddy	- Tsjechisch
- Cherokee		- Perzisch	- Tswana
- Chiksoaw		- Poolse	- Turks
- Chinees (3 soorten)		- Portugees	- Twi
- Chinyanja		- Punjabi	- Urdu
- Choctaw		- Roemeens	- Vietnamese
- Deens		- Russisch	- Welsh
- Duits		- Salish	- Xhosa
- Engels		- Sanskrit	- Yoruba
- Estlands		- Schots	- Zuid-Amerikaans Spaans
- Ethiopisch		- Servo-Kroatisch	- Zulu
- Filipijns		- Shona	- Zweeds
- Fins		- Singalees	
- Frans		- Slowaaks	

BEL onze INFOLIJN: 046 - 452.99.88
Maandag t/m vrijdag 9.00 - 21.00, zaterdag 10.00 - 14.00 uur

Ja, ik wens gratis en vrijblijvend informatie
over de taal _____

Dhr./Mw. _____

Adres _____

Postcode/Plaats _____

Ben opsturen naar Praktischoling Antwoordnummer 1212 6130 VB Sittard

Tsjechisch

of een van de
120 andere talen

Praktischoling Antwoordnummer 1212 6130 VB Sittard

Gratis telefonische helpdesk!

BINNENKORT:

**NEDERLANDSE TAALES
VOOR TSJECHEN**

VRAAG INFORMATIE

BEL onze INFOLIJN: 046 - 452.99.88
Maandag t/m vrijdag 9.00 - 21.00, zaterdag 10.00 - 14.00 uur

GENOOTSCHAP VOOR TSJECHISCHE EN SLOWAAKSE MUZIEK

Hana Vejvodová (1963-1994)

In eerdere afleveringen van 'Ahoj' schreef ik over de oudste moderne componisten uit Tsjechië en Slowakije, wier muziek ik leerde kennen (Slavický, Moyzes); nu iets over de jongste, Hana Vejvodová.

De naam Vejvoda komt in Tsjechië veelvuldig voor. Zo bijvoorbeeld Jaromír Vejvoda, de componist van marsen, waarvan "Škoda lásky" (ook bekend als "Rosamunde") beroemd werd. Het is geen familie. Onlangs zag ik zelfs een ijshockeyspeler van die naam, door de TV-commentator systematisch verkeerd uitgesproken, maar dat is te vergeven, want sportcommentatoren kennen van marsmuziek vaak hooguit de mars uit Aïda van Verdi, en de "Stars and Stripes forever" van Sousa, en als ze Rosamunde kennen, is het met de tekst "Rats, kuch en bonen". De eerste twee genoemde horen zij overal van de tribunes, maar van laatstgenoemde zullen ze de componist vrijwel zeker niet weten.

Nu, terug naar Hana Vejvodová. Zoals u ziet, maar al te jong gestorven. Van het muziekinformatiecentrum kreeg ik de informatie, dat zij zelfmoord pleegde. Hier was geen politiek in 't spel, maar een manspersoon, door wie zij zich vervolgd voelde. Ik ben het in elk geval niet geweest, want ik las haar naam pas ergens, toen ze al niet meer in leven was.

Lezende hoe lovend men over haar sprak, zocht ik naar muziek van haar; tot nu toe heb ik alleen pianowerk (ook voor quatre-mains en voor twee piano's; ze schreef verder ook orkestmuziek, liederen en kamermuziek, o.a. voor twee en drie klarinetten, duetten voor fluit en piano e.a.), dat al een aardig overzicht van haar stijl geeft.

De drie sonatines, gecomponeerd tussen 1983 en 1986 zijn aangenaam klinkende moderne muziek, zowel prettig voor de speler (voor enigszins gevorderde amateurs speelbaar), als voor de toehoorder. Hetzelfde geldt voor de wat modernere "Short stories" voor piano.

Ik zal er elders in dit blad, eventueel volgende keer, nog eens op wijzen hoeveel Tsjechische en Slowaakse moderne muziek er is, die een min of meer gevorderde amateur, die zich wat moeite van studeren neemt, kan spelen of zingen. (Ja, óók vocale muziek, al is daar natuurlijk de uitspraak van de taal een probleem, dat met wat hulp ook nog wel te overwinnen valt). Dit heeft mij in de Tsjechische en Slowaakse muziek altijd aange trokken, want hoeveel moderne muziek kom je hier in West-Europa niet tegen, die er wel interessant uit ziet, maar waarbij je toch liever een straatje om gaat.

Vrouwelijke componisten houden er overigens ook vaak van, muziek voor kinderen te schrijven (in Nederland bijvoorbeeld Tera de Marez Oyens); ik laat in het midden of dit een speciaal vrou-

welijk instinct is. Maar Hana Vejvodová deed op dit gebied goed werk met haar compositie "Vodomalbičky" (Aquarellen), 7 aardige korte, uitbeeldende, stukjes met titels zoals "Krápničky" (druipstenen), "Jízda na saních" (rit op de slee) e.a. Je moet er wel een tijdje les voor gehad hebben (en dan is het uiteraard belangrijk hoe, en vooral hoe je zelf studeert!), maar je kunt er veel plezier aan beleven. Het is Vejvodová's enige werk, dat tot nu toe in druk is verschenen.

Soms is er van die muziek, waarbij ik zeg: "dit kan alléén maar uit Tsjechië komen". En dan zullen alle musicologen over mij heen vallen en zeggen: bewijs dat nu eens! Nu dan kan ik

reageren met een aftreksommetje: Is het Spaans? Neen. Is het Fins? Neen. Nederlands? Lijkt me niet, en zo doorgaan tot Tsjechië overblijft. Geen wetenschappelijke methode, maar dat hindert toch niet, 'Ahoj' is toch geen wetenschappelijk blad?

Als illustratie geef ik de beginregel van Nr.10 uit de "Short stories". Met de juiste kleur gespeeld (het zou ook best te instrumenteren zijn), lijkt het voor mij wel haast muziek voor een sprookjesfilm. Maar dan wél een Tsjechische sprookjesfilm! Het is wel het meest recente pianowerk uit Tsjechië dat ik heb!

Hans Wallin

WAT HET OOG STREELT

Harderwijk: nieuwe diashow in het Tsjechisch

Voor elke bezoeker van het Veluws Museum is het bekijken van de diashow "Harderwijk van Hanze tot Heden" een standaard procedure. Dit ca. 10 minuten durende programma geeft in het kort verslag van de belangrijkste hoogtepunten uit de geschiedenis van Harderwijk en is beschikbaar in het Nederlands, Duits, Engels en Frans.

Mede op verzoek van een groot aantal personen, scholen, bedrijven en het comité "Znojmo-Harderwijk" is deze diashow recent óók vertaald in het Tsjechisch. Dit met name om de Tsjechische bezoekers aan Harderwijk in hun landstaal een stuk historische informatie over Harderwijk aan te kunnen bieden.

Het Veluws Museum is gevestigd aan de Donkerstraat 4 te Harderwijk. Geopend: maandag t/m vrijdag van 10 - 17 uur en op zaterdag van 13 - 16 uur.

DIVERSEN

Musical

Frankie is O.K., Peggy is fine and the house is cool
The Janáček Academy of Music and Dramatic Arts, Brno.

Frankie is O.K. Peggy is fine and the house is cool heet het zelf geschreven stuk van Martin Civak (derde jaars regie student) en Radovan Prikryl. Het is een musical met veel liedjes en muziek in de stijl van Runyo an Tarantino met gangsters, pooiers en prostituees als observatie van de draaimolen van het moderne leven. De karakters vinden zichzelf in situaties waarin ironie en humor de boventoon voeren.

Brakke Grond, Rode Zaal, Amsterdam; Zondag 23 en maandag 24 juni, 20.30 uur.

Studenten choreografieën

Uit Praag komt het Duncan Centre Conservatorium met twee solo's, "Ruth" en "Aleda". Sinds vijf jaar wordt er in Praag een moderne dansopleiding opgebouwd met behulp van de Jiří Kylian Foundation. Nederlandse choreografen en docenten hebben met de studenten uit Praag gewerkt. Met dit kleine programma treden zij voor het eerst naar buiten.

Theater Cosmic, Amsterdam. Vrijdag 28 juni, 14.00 uur en zaterdag 29 juni, 20.30 uur.

Reserveren: 020-6266 866

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: Gusta Romijn, ITs publiciteit; tel. 020-6235 996.

Gevraagd:

Een dans- en/of muziekgroep of een ander cultureel gebeuren ter opluistering van de Braderie op zaterdag 14 september in Ter Aar. Ter Aar heeft een stedenband met Dobruška.

Hebt u een idee, neem dan even contact op met Emma Kaak, tel. 0172-603025.

Uit en thuis in Tsjechië en Slowakije

Auto-, bus- en vliegvervoer
Hotels
Theater tickets
Eigen kantoor in Praag

Voor uitgebreide informatie: Tailormade Travel
Trasmolenlaan 12
3447 GZ Woerden
Telefoon 03480 - 2 47 00
Fax 03480 - 2 01 02

Restaurant Bohemen

Het enige Tsjechische restaurant in Nederland

Vlees- en visspecialiteiten

Appelhaven 26
1621 BC Hoorn (N.H.)
Tel. 02290-47692

Cok Oostveen verzamelt voor de V.N.T.S. allerlei informatie op het gebied van reizen, vervoer, vakantiewoningen e.d. Een en ander staat ter beschikking van V.N.T.S.-leden. Hebt u op dit gebied nuttige informatie voor de V.N.T.S., laat het Cok dan weten. Zijn adres is: Masdagstraat 23-I, 1073 HJ Amsterdam. Tel. 020-6628546.

tsjechrent cottages

Znojmo. Vakantie in schilderachtige wijnstreek, ook bij Vranov en Bitov!

Vrijst. 2-26 p. Woningen en appartementen. Tevens (horse)farm-pensions met zr. Luxe kamers 2 p. f 35,- agents in de omgeving aanwezig. 4 p. Huis f 340,- p/wk h-zeiz. Kwaliteit en Low-Butget door ons direkte kontakt met de verhuurders. Afwisselend landschap met veel mogelijkheden ma/za Tot 21.00u. 0527-652830

ATELIER ALDOENDE organiseert in onze groepshuizen. Vakantie-cursussen Tekenen en schilderen 29-7 tot 10-8. Per week, vol pension f 825,- kastelen, meren, uitzichten. Documentatie 0527-652839

ONZE BOEKENPLANK

Nieuwe boeken in vogelvlucht

- * 'Als Kafka mir entgegen kam...'. Erinnerungen an Franz Kafka.
Samengesteld door Hans-Gerd Koch. Uitgave Klaus Wagenbach, Berlijn, 1996.
- * 'De opvoeding van Boheemse meisjes' door Michal Viewegh.
Uitgave De Wereldbibliotheek, 1996. 192 blz. f 34,50. Vertaling van Edgar de Bruin.
Roman waarin de Tsjechische schrijver gebeurtenissen in een onderwijsinstelling vergelijkt met de veranderingen op grote schaal in de Tsjechische maatschappij na de omwenteling.
In 1995 verscheen van de auteur 'Te gekke jaren' in het Nederlands.
- * 'Hester of waar vrouwen blijven' door Iva Herciková.
Uitgave De Arbeiderspers, 1996. 303 blz. f 39,90. Vertaling Edgar de Bruin.
De Tsjechische Herciková, begin jaren zeventig geëmigreerd naar Amerika, schreef een roman over een welgestelde vrouw van middelbare leeftijd, die man en gezin verlaat voor een minnaar die onvermoede erotische gevoelens bij haar losmaakt.
- * 'Het badwater van de fotograaf' door Theo Verhaar. Uitgave De Harmonie, 1996. 52 blz., f 29,50. Dichtbundel waarin de schrijver de lezer meeneemt naar gehavende steden zoals onder andere Praag.
- * 'Kiskassend gedicht' door Jana Beranová. Uitgave De Geus, 1996. 62 blz. f 25,--.
Een deel van de poëzie in deze bundel heeft Praag en bekende Tsjechen tot onderwerp. Te lezen zijn gedichten met als titel: - Karelsbrug - Petrusheuvel - Olbrams beeldentuin (voor de beeldhouwer Olbram Zoubek) - Kijk op glas (voor Bořek Šípek) - Gezicht op Wenceslasplein - Eccohomo (voor Vladimír Boudník) - Intieme brieven (voor Leoš Janáček) - Praagse herfst, 17 november 1989 - Plekje op Olšany (voor Jan Palach).
Dit laatste gedicht las Jana Beranová tijdens het symposium Vriendschap in Verandering van de VNTS op 28 mei 1994 in Haarlem.

Marijke van Dorst

Uniek gedicht over geboorte Juliana

Dit gedicht is geschreven door de beroemde Tsjechische schrijver Jaroslav Hašek, de auteur van de roman 'De lotgevallen van de brave soldaat Švejk', een boek uit de wereldliteratuur. Hašek schreef het gedicht ter gelegenheid van de geboorte van prinses Juliana. De tekeningen bij het Loflied zijn gemaakt door Josef Lada, de tekenaar die later de vermaarde illustraties bij de brave soldaat Švejk maakte. Hašek was een satiricus en dat is duidelijk merkbaar in het werkstuk, dat Bosscher en Renner nu met veel zorg in het Nederlands hebben vertaald. Hij veronderstelde dat ons land zeer preuts was en vrijmoedig steekt hij daar de draak mee door uit te weiden over de zwangerschap en wat daaraan vooraf gaat.

De schrijver was 26 jaar toen hij in 1909 het Loflied op Holland schreef en hij had het grootste deel van zijn leven er toen al opzitten. In 1923 stierf hij, 39 jaar oud. Stevig drankgebruik was mede de oorzaak van die vroege dood.

Loflied op Holland en op de vreugdevolle bevalling van koningin Wilhelmina

Van den Hascheck
(Pseudoniem van Jaroslav Hasek)

Holland handhaaft goede zeden
Zonde vindt er nimmer plaats
Wellusteling of rokkenjager
Wordt gemeden als meleats

Holland is een land van vrede
De naaktheid moet er fluks bedekt
Waartoe men er al vele eeuwen
Een rare wijde broek aantrekt

Hoeren zijn er uitgesloten
Bastaards zijn er onbekend
Het nageslacht komt pas nadat
De kerk het huw'lijk heeft erkend

Wel vreemd is, dat een land vol water
Zo wars is van een lekker bad
Een enk'ling slechts is daar niet bang voor
De rest vindt het al gauw te nat

Eens baadde iemand in een zwembroek
En werd gauw uit de sloot gevist
Hij kreeg wel vijftientig slagen
Nog voor de oproerkraaijer 't wist

Holland eert zijn goede zeden
En waakt over zijn koningin
Nooit schakelt het die vrouw lichtvaardig
Ten algemenen nutte in

Streng houdt het volk haar in de gaten
Veel vreugde is haar niet beschoren
De prins wordt op rantsoen gesteld
En krijgt al spoedig 'Stop!' te horen

Maar als het volk zegt: 'Ga maar door'
Verwacht zijn gade ras een kind
Zo is reeds eeuwen de praktijk
Van Hollands zedelijk bewind

Wat moet het kindje eig'lijk worden?
Een zoon of dochter? 't Volk beslist
Daarover verder geen discussie
En wee de prins die zich vergist

Want faalt de stakker in zijn taak
Dan is de wraak des volks niet mis
Van dan af aan gedooft het slechts
De gast die niet meer welkom is

De prins-gemaal kent haast geen plicht
Zich krachtig voeden is zijn baan
Wat telt is slechts of 't nageslacht
De kwaliteitstoets kan doorstaan

Als Wilhelmina's zwangerschap
Plotseling eens mis zou gaan
Zou 't ongeluk voor de vorstin
Rijk en arm met wanhoop slaan

Als Wilhelmina dikker wordt
En alleman haar toestand toont
Wordt zij in Den Haag en Sperry
Met jubel door het volk beloond

'Het kindje komt, prins of prinses!'
Zo gonst het dan in alle streken
'Een kanjer is die prins-gemaal'
'Hij is voorwaar geen kneus gebleken'

Holland is en prachtig land
Zijn meest opvallende gebruik
Is het vreugd'betoon van arm en rijk
Over molligheid en een dikke buik

Het dankbaar volk sleept wiegjes aan
Aan wikkeldoeken geen tekort
Er valt nu niets meer aan te doen
Men wacht af wat voor kind het wordt

Twee maanden voor de grote dag
Klinkt-plots de eis: 'een jongen!'
Het voorwendsel is dat de prins
Met klem zulks zelve heeft bedongen

Holland is een keurig land
Wilhelmina groeit en groeit
Wijl tussen volk en koningin
De liefde onweerstaanbaar bloeit

Bij duizenden sleept de postbode
De wiegjes aan, een zware last
De secretaris der vorstin
Betoont zich aangenaam verrast

De staat is nogal slecht bij kas
't Volk verguldt de wieg terstond
Op alle kanalen klinkt het lied
'Wat is die Willemien mooi rond'

Met vlaggen gaan ze, arm en rijk
Naar het paleis in horden
'O Hollanders, 't is bijna tijd'
'Hoe dik is zij nu al geworden'

Maar dan:
Een meisje! Jammer! Toch beter dan niets!
Maar de volgende keer een zoon
Al die prins ons nog eens acht jaar fopt
Rot hij maar op, dat is zijn loon!

(advertentie)

Vertaal- en Organisatiebureau TV
(Oost-Europa)

Wilt u weten hoeveel vertalers en tolken wij min of meer regelmatig van werk voorzien? Bijna 600, en in hoeveel verschillende talen? Bijna 40! Natuurlijk kunnen wij wel de atlas opentrekken en dan hieruit overschrijven. De werkelijkheid is: ieder vertaalbureau met een in jaren opgebouwd netwerk kan voor u elke vertaling in elke gewenste taal aan. Met de ontwikkeling van vele landen welke wij nu allen doormaken komt ook het werkterrein van de gerenomeerde vertaalbureau's in gebiedsdelen waarvan wij voorheen het bestaan niet bevroed hadden.

Hebben we vroeger wel eens gehoord van Tigrinia, Punjabi, Lingala, Dari of Amhaars? Talen als Chinees, Turks, Japans, Indonesisch of Arabisch vinden we allen al heel gewoon. Over alle Europese talen wordt al geen ophef meer gemaakt. Het is vanzelfsprekend als het vertaalbureau daarvoor ingericht is. De uitdaging naar al die hierboven genoemde nieuwe talen was voor ons zo groot dat wij nu toch wel met rechte kunnen zeggen: Komt bij TV en u zult in alle opzichten TeVreden zijn.

Vele tekstverwerkingsprogramma's staan ons heden ten dage ten dienste. In onze beleving is dat niet enkel om uw computer een aansluiting te geven op door ons aangeleverde tekstbestanden, nee, belangrijker is dat met de nieuwste technieken aansluiting gekregen kan worden op de nieuwste druktechnieken. Hierdoor kan uw drukker direct uit de voeten, indien door de vertaler op een juiste technische wijze de opmaak is verzorgd. Simpele besparing van uw kosten, vanzelfsprekend voor ons bureau.

Teksten worden veelal op het laatste moment gemaakt en moeten dan ook nog gecorrigeerd worden. Resultaat hiervan is dat de vertaler altijd te laat zijn opdrachten ontvangt en daardoor onder druk zijn vertaling moet afleveren. Natuurlijk kan die aflevering per modem of E-mail plaatsvinden. Tijdverslindende procedures bij de drukker kunnen omzeild worden door gebruik te maken van onze modernste opmaakmogelijkheden.

Sind het vervagen van de Europese grenzen doen wij steeds minder aan export. Onze thuismarkt is plotseling veel groter geworden en zal nog aanzienlijk toenemen met de komende toetredingen van verschillende Oost-Europese landen.

Export binnen de EU is geen export meer. De landen in Midden- en Oost-Europa worden bediend vanuit onze kantoren ter plaatse. Daar hebben we dan ook de beschikking over de echte native speakers en het zijn nog professionals ook.

Vertaal- en Organisatiebureau TV
(Oost-Europa)

Hanna J. Tebra-Vasakova
(beëdigd tolk/vertaalster)

Hinkeman 15, 6916 LL Tolkamer/Lobith
tel. 0316-541504/547051 fax/modem 0316-542014
GSM 06-53225796 semafoon 06-59052805

ALLERHANDE

Theater Maatwerk in Tsjechië

De redactie ontving van Theater Maatwerk (zij vermaakten ons op 28 mei 1994 tijdens onze Jubileummanifestatie te Haarlem) een uitgebreid reisverslag van hun tournee door Tsjechië.

Gedurende de periode 17 maart t/m 1 april heeft Theater Maatwerk met hun nieuwste voorstelling 'Paris' een tournee gemaakt door Tsjechië. De voorstelling deed de volgende plaatsen aan: Brno, Praag, Kolín, Olomouc en Zlín. In totaal stonden er 6 voorstellingen gepland. De tournee stond al drie jaar op stapel, echter tot twee maal toe hebben zij de tour bij gebrek aan voldoende financiën moeten afblazen. De derde poging (drie maal is scheepsrecht) bleek succesvol. Dank zij een groot aantal bedrijven lukte het deze maal. De interesse om de voorstellingen van Maatwerk te vertonen in Tsjechië was al enige jaren groeiende.

Een paar stukjes uit het verslag:

Brno, 20 maart. Eindelijk is het dan zover, de eerste voorstelling in Tsjechië. Het theater is prachtig. Hier blijkt dat we alle meegebrachte lampen van een andere stekker moeten voorzien, want de Tsjechische stekker blijkt toch weer net even anders! Geen nood, snel een zak stekkers gehaald.

De communicatie met de technici is niet altijd even eenvoudig, de meesten spreken hooguit enkele woordjes Duits, een enkeling Engels. De directrice vertelde dat zij zo'n 70 mensen verwachtte die gereserveerd hadden en wellicht nog enkele mensen die spontaan op de voorstelling zouden afkomen. Bij de inloop van het publiek bleken dat er al snel meer te zijn en uiteindelijk waren alle stoelen bezet en kregen mensen staanplaatsen op het balkon. In totaal zaten er nu 180 mensen in.

Ook bij de spelers was de spanning voelbaar, hoe gaan de Tsjechen dit waarderen? Verstaan ze ons wel? Zullen ze het spel begrijpen? Vragen, vragen, vragen.

Het eerste kwartier van de voorstelling bleef het angstig stil in de zaal, geen contact. Tijdens de scène met Koning Menelaus brak het ijs. Helemaal los kwam de zaal tijdens de houseparty op de bruiloft. Na de spelers twee keer teruggeklapt te hebben ging het applaus nog door. Achter het toneel werden we enigszins onzeker, wat moeten we nou doen, de spelers weer het toneel opsturen? Het toneel bleef leeg en de zaal bleef klappen. Net zolang tot ze weer terugkwamen. Tot vijf keer toe.

Olomouc, 26 maart. Tijdens ons verblijf in Olomouc sneeuwde het regelmatig waardoor het sprookjesachtig effect van deze mooie stad nog versterkt werd.

Ook dit theater bleek zeer groot. Een theater te vergelijken met de Koninklijke Schouwburg in Den Haag, met een zaaltribune, een eerste en een tweede balkon in een halve cirkel rond het toneel gebouwd. Aan de zijkanten zaten privé loges voor twee personen, compleet met kapstok, spiegel en toilet! In totaal werken er zo'n driehonderd personen in dit theater.

Wederom een zeer groot toneel compleet met orkestbak. Grote afstand tussen spel en publiek dus. De zaal vult zich met zo'n 400 personen, deels studenten van de universiteit. De voorstelling verloopt prima en halverwege is er een goed contact met de zaal. De spelers kunnen de gehele tour prima aan en tonen tijdens het spel geen teken van vermoeidheid.

Iedereen is het er over eens, het is een groot avontuur geweest, veel gelachen, veel gezien en beleefd, heerlijk gegeten en kijken al weer uit naar de voorstellingen die zij in de maand mei in Duitsland gaan geven.